

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 186 (XXX) — Nr. 148

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Vineri, 16 februarie 2018

SUMAR

	<u>Pagina</u>
DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE	
Decizia nr. 595 din 26 septembrie 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 7 teza a doua, art. 8 și art. 14 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă	2–5
Decizia nr. 626 din 17 octombrie 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 214 alin. (1) lit. a) și alin. (3) din Ordonanța Guvernului nr. 92/2003 privind Codul de procedură fiscală, precum și ale art. 277 alin. (1) lit. a) și alin. (3) din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală	5–9
Decizia nr. 681 din 2 noiembrie 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 9 din Legea nr. 118/2010 privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar, art. 13 alin. (1) din Legea nr. 285/2010 privind salarizarea în anul 2011 a personalului plătit din fonduri publice, art. 11 art. 9 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2010 pentru completarea art. 11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2008 privind reglementarea unor măsuri financiare în domeniul bugetar, precum și pentru instituirea altor măsuri financiare în domeniul bugetar, art. 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 84/2012 privind stabilirea salariilor personalului din sectorul bugetar în anul 2013, prorogarea unor termene din acte normative, precum și unele măsuri fiscal-bugetare, art. 10 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 103/2013 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2014, precum și alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, art. 9 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum și alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice și art. 11 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum și unele măsuri fiscal-bugetare	9–13
Decizia nr. 729 din 21 noiembrie 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 172 alin. (12) din Codul de procedură penală	13–16

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 595

din 26 septembrie 2017

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 7 teza a doua, art. 8 și art. 14 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă

Valer Dorneanu	— președinte
Marian Enache	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Andreea Costin	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Ioan Sorin Daniel Chiriazii.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 7, art. 8 și art. 14 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă, excepție ridicată de Matei Poștea și Mara Poștea, prin reprezentant legal Anca Poștea, în Dosarul nr. 8.068/2/2016 al Curții de Apel București — Secția a III-a civilă și pentru cauze cu minori și de familie și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 332D/2017.

2. La apelul nominal se prezintă Matei Poștea și Anca Poștea, lipsind celelalte părți. Procedura de citare este legal îndeplinită.

3. Președintele dispune a se face apelul și în Dosarul nr. 333D/2017, având ca obiect excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 7, art. 8 și art. 14 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă, excepție ridicată de aceleași părți în Dosarul nr. 8.069/2/2016 al Curții de Apel București — Secția a III-a civilă și pentru cauze cu minori și de familie.

4. La apelul nominal se prezintă Matei Poștea și Anca Poștea, lipsind celelalte părți. Procedura de citare este legal îndeplinită.

5. Curtea, din oficiu, pune în discuție conexarea cauzelor. Părțile prezente sunt de acord cu măsura conexării. Reprezentantul Ministerului Public pune concluzii de conexare a cauzelor. Curtea, având în vedere obiectul identic al cauzelor, în temeiul art. 53 alin. (5) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, dispune conexarea Dosarului nr. 333D/2017 la Dosarul nr. 332D/2017, care a fost primul înregistrat.

6. Cauza fiind în stare de judecată, președintele Curții acordă cuvântul doamnei Anca Poștea, care solicită admiterea excepției de neconstituționalitate astfel cum a fost formulată. Se arată, în esență, că, astfel cum a menționat și Avocatul Poporului în punctul său de vedere aflat la dosarul cauzei, dispozițiile legale criticate au mai format obiect al controlului de constituționalitate, și, în opinia sa, vor mai forma, întrucât reprezintă o reală problemă pentru cei aflați în situații similare cu cea a familiei sale. Așadar, apreciază că din dispozițiile art. 7 și art. 8 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008 rezultă, în mod clar, o neconcordanță între lege și realitățile economice concrete, întrucât salariul mediu pe economie crește, însă

plafonele maxime de venit sub care justițiabilii au dreptul de a obține sprijin de la stat rămân neschimbate, iar plafonul maxim în limita căruia se acordă ajutorul public judiciar de 10 salarii minime brute pe țară nu reprezintă realitatea posibilităților unui cetățean. Referitor la dispozițiile art. 14 din ordonanța de urgență, arată că instanțele iau în calcul la stabilirea veniturilor familiei și pensia de întreținere, pe care părintele necustode este obligat, prin lege, să o plătească copiilor săi. Or, pensia de întreținere nu reprezintă o sursă de venit, ci este acordată întrucât destinatarul ei nu are capacitatea de a-și câștiga existența.

7. În continuare, făcând referire la cazul concret în care se află familia sa, arată că nu beneficiază de venituri, iar taxa judiciară de timbru este, efectiv, plătită de copiii săi din pensia lor de întreținere.

8. Având cuvântul, Matei Poștea, celălalt autor al excepției de neconstituționalitate, arată că nu mai are nimic de adăugat față de cele susținute de mama sa.

9. Reprezentantul Ministerului Public pune concluzii de respingere, ca neîntemeiată, a excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 7 și art. 8 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008, menționând, în acest sens, jurisprudența Curții Constituționale în materie, spre exemplu Decizia nr. 69 din 18 februarie 2016 sau Decizia nr. 79 din 28 februarie 2017. Referitor la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 14 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008, pune concluzii de respingere, ca inadmisibilă, întrucât solicitarea autorilor acesteia de a se stabili dacă pensia de întreținere este luată în calcul, ca venit, atunci când se soluționează o cerere de acordare a ajutorului public judiciar, excede competenței Curții Constituționale, fiind o chestiune ce privește modul de aplicare a legii de către instanțele de judecată.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarelor, constată următoarele:

10. Prin încheierile din 11 ianuarie 2017, pronunțate în Dosarul nr. 8.068/2/2016 și Dosarul nr. 8.069/2/2016, **Curtea de Apel București — Secția a III-a civilă și pentru cauze cu minori și de familie a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 7, art. 8 și art. 14 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă**, excepție ridicată de Matei Poștea și Mara Poștea, prin reprezentant legal Anca Poștea, în cauze având ca obiect soluționarea cererilor de acordare a ajutorului public judiciar, în sensul scutirii de la plata taxei judiciare de timbru aferente unei contestații în anulare, respectiv cereri de revizuire.

11. În motivarea excepției de neconstituționalitate se susține, în esență, că dispozițiile art. 14 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008 nu lămuresc instanțele de

judecată cu privire la destinațiile pensiei de întreținere, pe care părintele necustode are obligația legală să o plătească copiilor săi. Dacă pensia de întreținere a copiilor este luată în calcul, de instanța de judecată, la stabilirea veniturilor familiei, atunci cererea de ajutor public judiciar pentru plata taxelor judiciare de timbru va fi respinsă. Or, pensia de întreținere reprezintă o cheltuială pentru destinatarul ei, și nu o sursă de venit, având în vedere că este calculată potrivit nevoilor celor care o solicită. Așadar, pensia de întreținere este acordată întrucât destinatarul ei nu are capacitatea de a-și câștiga singur existența.

12. În continuare se arată că dispozițiile art. 7 și 8 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008 nu țin cont de realitățile economice ale momentului, în sensul că salariul minim pe economie se modifică, dar pragul acordării ajutorului public judiciar rămâne stabilit la o limită disproporționată față acesta. Cu alte cuvinte, există o necorelare între salariul minim pe economie și limita scăzută, instituită de legiuitor în ceea ce privește acordarea ajutorului public judiciar.

13. Se mai arată că neconstituționalitatea dispozițiilor art. 7, art. 8 și art. 14 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008 rezultă și prin prisma termenilor folosiți în art. 9 al ordonanței de urgență, care nu lămuresc instanțele de judecată cu privire la distincția între venituri și cheltuieli ale familiei. Astfel, instanțele de judecată confundă termenii cuprinși în art. 9 din ordonanța de urgență, în sensul că nu deosebesc „indemnizațiile” sau „altele asemenea” de pensia de întreținere, sau confundă termenul de „obligațiile de întreținere” — care reprezintă pensia de întreținere — cu veniturile familiei.

14. **Curtea de Apel București — Secția a III-a civilă și pentru cauze cu minori și de familie** apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată, dispozițiile legale criticate fiind conforme prevederilor și principiilor Constituției. De asemenea, invocă și jurisprudența Curții Constituționale, respectiv Decizia nr. 1.322 din 13 octombrie 2009.

15. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierile de sesizare au fost comunicate președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

16. **Guvernul** consideră că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. În acest sens arată că, ajutorul public judiciar reprezintă sprijinul acordat de stat pentru persoanele care sunt sau care urmează să devină parte într-un litigiu aflat pe rolul instanțelor judecătorești, tocmai ca un mijloc de a permite tuturor persoanelor un acces efectiv la justiție. Totodată, invocă jurisprudența Curții Constituționale în materie, respectiv Decizia nr. 713 din 27 octombrie 2015, Decizia nr. 1.610 din 26 noiembrie 2009, Decizia nr. 39 din 3 februarie 2015, Decizia nr. 532 din 14 iulie 2015 și Decizia nr. 123 din 6 martie 2014.

17. **Avocatul Poporului** precizează că își menține punctul de vedere anterior exprimat, în sensul constituționalității dispozițiilor legale criticate, care a fost reținut de Curtea Constituțională în deciziile nr. 628 din 12 iunie 2012, nr. 1.077 din 13 decembrie 2012, nr. 254 din 21 mai 2013, nr. 39 din 3 februarie 2015 și nr. 485 din 30 iunie 2016.

18. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierile de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, rapoartele întocmite de

judecătorul-raportor, susținerile părților prezente, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

19. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

20. **Obiectul excepției de neconstituționalitate**, astfel cum rezultă din încheierile de sesizare, îl reprezintă dispozițiile art. 7, art. 8 și art. 14 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă. Însă, având în vedere motivarea excepției de neconstituționalitate, precum și cauzele în care aceasta a fost ridicată, Curtea reține ca obiect al acesteia dispozițiile art. 7 teza a doua, art. 8 și art. 14 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 327 din 25 aprilie 2008, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 193/2008, cu modificările și completările ulterioare, cu următorul conținut:

— Art. 7 teza a doua: „[...] Valoarea ajutorului public judiciar acordat, separat sau cumulativ, în oricare dintre formele prevăzute la art. 6 lit. a) — c), nu poate depăși, în cursul unei perioade de un an, suma maximă echivalentă cu 10 salarii minime brute pe țară la nivelul anului în care a fost formulată cererea de acordare.”;

— Art. 8: „(1) Beneficiază de ajutor public judiciar în formele prevăzute la art. 6 persoanele al căror venit mediu net lunar pe membru de familie, în ultimele două luni anterioare formulării cererii, se situează sub nivelul de 300 lei. În acest caz, sumele care constituie ajutor public judiciar se avansează în întregime de către stat.

(2) Dacă venitul mediu net lunar pe membru de familie, în ultimele două luni anterioare formulării cererii, se situează sub nivelul de 600 lei, sumele de bani care constituie ajutor public judiciar se avansează de către stat în proporție de 50%.

(3) Ajutorul public judiciar se poate acorda și în alte situații, proporțional cu nevoile solicitantului, în cazul în care costurile certe sau estimate ale procesului sunt de natură să îi limiteze accesul efectiv la justiție, inclusiv din cauza diferențelor de cost al vieții dintre statul membru în care acesta își are domiciliul sau reședința obișnuită și cel din România.”;

— Art. 14: „(1) Cererea pentru acordarea ajutorului public judiciar se formulează în scris și va cuprinde mențiuni privind obiectul și natura procesului pentru care se solicită ajutorul public judiciar, identitatea, codul numeric personal, domiciliul și starea materială a solicitantului și a familiei sale, atașându-se înscrisuri doveditoare ale veniturilor acestuia și ale familiei sale, precum și dovezi cu privire la obligațiile de întreținere sau de plată. Cererea va fi însoțită și de o declarație pe propria răspundere a solicitantului în sensul de a preciza dacă în cursul ultimelor 12 luni a mai beneficiat de ajutor public judiciar, în ce formă, pentru ce cauză, precum și cuantumul acestui ajutor.

(2) La primirea cererii pentru acordarea ajutorului public judiciar solicitantului i se va pune în vedere faptul că, în cazul pierderii procesului, cheltuielile de judecată ale celeilalte părți vor fi în sarcina sa, precum și posibilitatea restituirii sumelor primite cu titlu de ajutor public judiciar în cazul prevăzut la art. 17 alin. (2).

(3) Instanța poate solicita orice lămuriri și dovezi părților sau informații scrise autorităților competente.”

21. În opinia autorilor excepției de neconstituționalitate, dispozițiile legale criticate încalcă prevederile constituționale ale

art. 21 privind accesul liber la justiție astfel cum se interpretează, potrivit art. 20 alin. (1) din Constituție, prin prisma art. 6 privind dreptul la un proces echitabil din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

22. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea observă că dispozițiile art. 7 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 251/2011 pentru modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 866 din 8 decembrie 2011, se referă, în teza a doua, la ajutorul public judiciar acordat, separat sau cumulativ, în oricare dintre formele prevăzute la art. 6 lit. a)—c) din ordonanța de urgență. Așadar, dispozițiile art. 7 teza a doua se referă la acele forme de ajutor public judiciar care presupun avansarea sumelor din bugetul statului, respectiv plata onorariului avocatului, plata expertului, a traducătorului sau a interpretului și plata executorului judecătoresc, și nu fac referire și la forma de ajutor public sub formă de scutiri, reduceri, eşalonări sau amânări de la plata taxelor judiciare, inclusiv a celor datorate în faza executării silite, prevăzută la art. 6 lit. d) din ordonanța de urgență.

23. Prin urmare, Curtea constată că, în privința taxei judiciare de timbru, judecătorul are posibilitatea de a aprecia asupra acesteia, fără a fi limitat la plafonul stabilit prin art. 7 teza a doua din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008. În acest context, excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 7 teza a doua din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008 urmează a fi respinsă ca inadmisibilă, întrucât nu are legătură cu soluționarea cererilor de acordare a ajutorului public judiciar în sensul scutirii de la plata taxei judiciare de timbru aferente contestației în anulare și a cererii de revizuire.

24. Curtea reține că sintagma „*legătură cu soluționarea cauzei*”, cuprinsă în art. 29 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, presupune „atât aplicabilitatea textului criticat în cauza dedusă judecătii, cât și necesitatea invocării excepției de neconstituționalitate în scopul restabilirii stării de legalitate, condiții ce trebuie întrunite cumulativ, pentru a fi satisfăcute exigențele pe care le impun dispozițiile art. 29 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 în privința pertinentei excepției de neconstituționalitate în desfășurarea procesului” (Decizia nr. 289 din 22 mai 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 516 din 10 iulie 2014, paragraful 25, sau Decizia nr. 756 din 16 decembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 110 din 11 februarie 2015, paragraful 16).

25. În continuare, referitor la critica de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 8 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008, Curtea observă că autorii excepției sunt nemulțumiți față de limita instituită de legiuitor în ceea ce privește acordarea ajutorului public judiciar, respectiv de faptul că aceasta nu este corelată cu salariul minim pe economie. Cu privire la aceste aspecte, în jurisprudența sa, Curtea a reținut că țin de opțiunea legiuitorului, care stabilește sfera persoanelor îndreptățite să solicite sprijinul statului, cât și criteriile în funcție de care se acordă ajutorul public judiciar în materie civilă (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 713 din 27 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 955 din 23 decembrie 2015, paragraful 17, sau Decizia nr. 100 din 25 februarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 315 din 25 aprilie 2016, paragraful 15). În acest context, Curtea a amintit că, prin Hotărârea din 19 iunie 2001, pronunțată în *Cauza Kreuz împotriva Poloniei*, paragraful 59, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că dreptul efectiv de acces la un tribunal nu înseamnă,

însă, un drept necondiționat de a obține un ajutor judiciar gratuit din partea statului în materie civilă și nici dreptul la o procedură gratuită în această materie (a se vedea Decizia nr. 39 din 3 februarie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 143 din 26 februarie 2015, paragrafele 15—17).

26. De altfel, Curtea observă că dispozițiile art. 8 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008 prevăd că ajutorul public judiciar se poate acorda și în alte situații, proporțional cu nevoile solicitantului, în cazul în care costurile certe sau estimate ale procesului sunt de natură să îi limiteze accesul efectiv la justiție, inclusiv din cauza diferențelor de cost al vieții dintre statul membru în care acesta își are domiciliul sau reședința obișnuită și cel din România. Or, aceste dispoziții permit instanței de judecată să individualizeze acordarea acestui ajutor în funcție de nevoile reale ale solicitantului (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 79 din 28 februarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 330 din 8 mai 2017, paragraful 19).

27. Autorii excepției de neconstituționalitate apreciază că dispozițiile art. 14 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008 sunt neconstituționale, întrucât nu lămuresc instanțele de judecată cu privire la destinația pensiei de întreținere. Curtea reține că soluționarea acestor aspecte este de competența instanțelor de judecată, întrucât dispozițiile art. 14 alin. (1) din ordonanța de urgență se referă la mențiunile pe care trebuie să le cuprindă cererea de ajutor public judiciar și la furnizarea datelor și a documentelor necesare acordării acestuia, deoarece situația materială se apreciază în raport cu sursele de venit ale solicitantului și ale membrilor familiei, precum și cu obligațiile periodice pe care aceștia le au. Prin urmare, dispozițiile art. 14 din ordonanța de urgență reprezintă forma *ad probationem* a soluției legislative consacrate de art. 9 din același act normativ, care stabilește categoriile de venituri cu caracter periodic care se iau în calcul pentru determinarea venitului mediu net lunar pe membru de familie, în ultimele două luni anterioare formulării cererii privind acordarea ajutorului public judiciar. Totodată, Curtea reține că instanța de judecată, în vederea soluționării cererii de acordare a ajutorului public judiciar, poate solicita, suplimentar, în temeiul art. 14 alin. (3) din ordonanța de urgență, orice lămuriri și dovezi părților sau informații scrise autorităților competente.

28. Așadar, Curtea reține că dispozițiile art. 14 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008 stabilesc anumite condiții, precum și o procedură de urmat pentru acordarea ajutorului public judiciar. Furnizarea datelor și a documentelor prevăzute la art. 14 alin. (1) din actul normativ criticat a fost impusă în scopul asigurării accesului unei sfere cât mai largi de persoane la ajutorul public judiciar și a unei transparențe ridicate în acordarea acestui ajutor, precum și pentru o bună administrare a fondurilor ce au această destinație (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 1.077 din 13 decembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 73 din 4 februarie 2013).

29. De altfel, referitor la dispozițiile art. 9 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008 invocate în susținerea excepției de neconstituționalitate, Curtea, în jurisprudența sa, a constatat că acestea reprezintă opțiunea legiuitorului, care consacră, în această manieră, sfera persoanelor îndreptățite la a solicita sprijinul statului (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 757 din 1 iunie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 508 din 21 iulie 2010).

30. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Respinge, ca inadmisibilă, excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 7 teza a doua din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă, excepție ridicată de Matei Poștea și Mara Poștea, prin reprezentant legal Anca Poștea, în dosarele nr. 8.068/2/2016 și nr. 8.069/2/2016 ale Curții de Apel București — Secția a III-a civilă și pentru cauze cu minori și de familie.

2. Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de aceleași părți în aceleași dosare ale aceleiași instanțe și constată că dispozițiile art. 8 și art. 14 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Curții de Apel București — Secția a III-a civilă și pentru cauze cu minori și de familie și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 26 septembrie 2017.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

Magistrat-asistent,

Andreea Costin

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 626

din 17 octombrie 2017

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 214 alin. (1) lit. a) și alin. (3) din Ordonanța Guvernului nr. 92/2003 privind Codul de procedură fiscală, precum și ale art. 277 alin. (1) lit. a) și alin. (3) din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală

Valer Dorneanu	— președinte
Marian Enache	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Fabian Niculae	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Liviu Drăgănescu.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 214 alin. (1) lit. a) și alin. (3) din Ordonanța Guvernului nr. 92/2003 privind Codul de procedură fiscală, precum și ale art. 277 alin. (1) lit. a) și alin. (3) din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, excepție ridicată de Societatea DRG Optik — S.R.L. din comuna Hăghig, județul Covasna, în Dosarul nr. 201/64/2016 al Curții de Apel Brașov — Secția de contencios administrativ și fiscal și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 658D/2016, precum și de Societatea AMC — S.R.L. din comuna Hăghig, județul Covasna, în Dosarul nr. 234/64/2016 al Curții de Apel Brașov — Secția de contencios administrativ și fiscal, care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 659D/2016.

2. La apelul nominal se prezintă, pentru autoarele excepției de neconstituționalitate, domnul avocat Dan Chiriac din Baroul

Ilfov, cu împuternicire avocațială depusă la dosar, lipsind celelalte părți. Procedura de citare este legal îndeplinită.

3. Magistratul-asistent referă asupra cauzei și arată că dezbaterile inițiale au avut loc în ședința publică din 28 septembrie 2017, în prezența domnului avocat Dan Chiriac din Baroul Ilfov, cu împuternicire avocațială depusă la dosar, precum și a domnului Marius Chiriac, reprezentant legal, administrator al acestor societăți, dată la care Curtea a conexas cele două dosare și când, având în vedere necesitatea lămuririi suplimentare a unor aspecte, în temeiul dispozițiilor art. 58 alin. (4) din Legea nr. 47/1992, Curtea a dispus redeschiderea dezbaterilor pentru 17 octombrie 2017, când Curtea a pronunțat prezenta decizie.

4. Cauza fiind în stare de judecată, președintele acordă cuvântul reprezentantului părților prezente, care arată că nu are nimic de adăugat la cele susținute la termenul precedent, precum și faptul că așteaptă eventuale întrebări din partea judecătorilor Curții.

5. Președintele acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care solicită respingerea, ca neîntemeiată, a excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 214 alin. (1) lit. a) și alin. (3) din Ordonanța Guvernului nr. 92/2003 privind Codul de procedură fiscală și, ca inadmisibilă, a excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 277 alin. (1) lit. a) și alin. (3) din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarelor, constată următoarele:

6. Prin încheierile din 7 și 14 aprilie 2016, pronunțate în dosarele nr. 201/64/2016 și nr. 234/64/2016, **Curtea de Apel Brașov — Secția de contencios administrativ și fiscal a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 214 alin. (1) lit. a) și alin. (3) din Ordonanța Guvernului nr. 92/2003 privind Codul de procedură fiscală, precum și ale art. 277 alin. (1) lit. a) și alin. (3) din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală**, excepție ridicată de Societățile DRG Optik — S.R.L. și AMC — S.R.L. din comuna Hăghig, județul Covasna, în cauze având ca obiect anularea unor decizii emise de Agenția Națională de Administrare Fiscală.

7. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autoarele acesteia arată, în esență, că dispozițiile legale criticate încalcă prevederile constituționale, întrucât prevăd posibilitatea suspendării contestației în procedura administrativă de către organul de soluționare competent în mod arbitrar, prin simpla sesizare (eventual chiar nefondată) a organelor de cercetare penală. Astfel, organul de soluționare a procedurii prealabile obligatorii contencios-fiscale își poate aroga o calitate nouă (aceea de persoană vătămată și parte civilă). Or, această suspendare nu este dispusă de o instanță judecătorească. Persoana juridică de drept privat nu dispune de un mecanism similar: chiar dacă ar formula un denunț împotriva organelor fiscale, nu dispune de o prevedere în legislația fiscală care să îi permită suspendarea cauzei de contencios fiscal prin exercitarea unilaterală a propriei voințe (formularea unei sesizări penale).

8. Astfel, în momentul în care procesul este afectat prin dezavantajarea uneia dintre părțile participante în raport cu cealaltă parte, se încalcă atât principiul egalității, cât și dreptul la un proces echitabil. Procesul echitabil nu poate fi realizat decât în condițiile în care acesta respectă principiile fundamentale unanim admise care să asigure echilibrul între interesul general al societății și interesele legitime ale fiecărei persoane. Cu alte cuvinte, atât petentul, cât și pârâtul din procedura contencioasă fiscală ar trebui să fie egali în fața legii, iar o eventuală suspendare a cauzei să fie dispusă numai de instanță.

9. Se mai arată că organele fiscale suspendă procedura contencioasă aflată în faza prealabilă obligatorie — până la soluționarea definitivă a cauzei penale noi, pe care tot ele au generat-o. Într-o etapă ulterioară, organele fiscale execută decizia de impunere care este titlu executoriu. Aceasta din urmă face atât obiectul procedurii contencios-fiscale, cât și obiectul procedurii penale noi (sub aspectul laturii civile a procesului penal).

10. Mai mult decât atât, persoana juridică privată, dacă dorește să își recupereze un eventual prejudiciu prin latura civilă a unui proces penal, trebuie să aștepte soluționarea definitivă a procesului penal în ansamblul său (latura penală și latura civilă); organele fiscale, însă, „rezolvă” latura civilă a cauzei chiar înainte de începerea urmăririi penale pe latura penală — și anume, în temeiul celor două articole criticate.

11. **Curtea de Apel Brașov — Secția de contencios administrativ și fiscal** și-a exprimat opinia în sensul caracterului neîntemeiat al excepției de neconstituționalitate. Instanța arată că textele de lege criticate se referă la procedura de soluționare a contestației pe cale administrativă, și nu la cea jurisdicțională, a cărei desfășurare nu este împiedicată sau condiționată de existența celei dintâi, pentru ca accesul liber la justiție să fie încălcat.

12. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierile de sesizare au fost comunicate președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului

Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

13. **Guvernul** apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Acesta indică jurisprudența relevantă a Curții Constituționale, respectiv Decizia nr. 1.237 din 18 noiembrie 2008.

14. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului și Avocatul Poporului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierile de sesizare, punctele de vedere al Guvernului, rapoartele întocmite de judecătorul-raportor, concluziile scrise depuse, concluziile părților prezente, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

15. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

16. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art. 214 alin. (1) lit. a) și alin. (3) din Ordonanța Guvernului nr. 92/2003 privind Codul de procedură fiscală, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 513 din 31 iulie 2007, precum și ale art. 277 alin. (1) lit. a) și alin. (3) din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 547 din 23 iulie 2015. Prevederile legale criticate au următorul conținut:

— Art. 214 alin. (1) lit. a) din Ordonanța Guvernului nr. 92/2003 privind Codul de procedură fiscală: „(1) Organul de soluționare competent poate suspenda, prin decizie motivată, soluționarea cauzei atunci când:

a) organul care a efectuat activitatea de control a sesizat organele în drept cu privire la existența indiciilor săvârșirii unei infracțiuni a cărei constatare ar avea o înrăurire hotărâtoare asupra soluției ce urmează să fie dată în procedură administrativă;”;

— Art. 214 alin. (3) din Ordonanța Guvernului nr. 92/2003 privind Codul de procedură fiscală: „(3) Procedura administrativă este reluată la încetarea motivului care a determinat suspendarea sau, după caz, la expirarea termenului stabilit de organul de soluționare competent potrivit alin. (2), indiferent dacă motivul care a determinat suspendarea a încetat sau nu.”;

— Art. 277 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală: „(1) Organul de soluționare competent poate suspenda, prin decizie motivată, soluționarea cauzei atunci când:

a) organul care a efectuat activitatea de control a sesizat organele în drept cu privire la existența indiciilor săvârșirii unei infracțiuni în legătură cu mijloacele de probă privind stabilirea bazei de impozitare și a cărei constatare ar avea o înrăurire hotărâtoare asupra soluției ce urmează să fie dată în procedură administrativă;”;

— Art. 277 alin. (3) din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală: „(3) Procedura administrativă este reluată la încetarea motivului care a determinat suspendarea sau, după caz, la expirarea termenului stabilit de organul de soluționare competent potrivit alin. (2), indiferent dacă motivul care a determinat suspendarea a încetat ori nu.”

17. În opinia autoarelor excepției de neconstituționalitate, dispozițiile legale criticate încalcă prevederile constituționale cuprinse în art. 1 alin. (4) privind principiul separației puterilor în stat, art. 16 alin. (1) și (2) privind egalitatea în fața legii, art. 21 alin. (1), (2) și (3) privind accesul liber la justiție și dreptul la un proces echitabil, art. 124 privind înfăptuirea justiției, precum și în art. 126 alin. (1), (5) și (6) privind înfăptuirea justiției prin Înalta Curte de Casație și Justiție și instanțele judecătorești stabilite de lege.

18. Curtea constată faptul că dispozițiile legale ale art. 214 alin. (1) lit. a) și alin. (3) din Ordonanța Guvernului nr. 92/2003 privind Codul de procedură fiscală au fost abrogate prin art. 354 lit. a) din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 547 din 23 iulie 2015. Însă, având în vedere Decizia Curții Constituționale nr. 766 din 15 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 549 din 3 august 2011, Curtea va analiza dispozițiile criticate, având în vedere că ele continuă să producă efecte juridice în cauze. În ceea ce privește prevederile art. 277 alin. (1) lit. a) și alin. (3) din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, Curtea constată că acestea nu au legătură cu soluționarea cauzei, procedura fiind începută sub imperiul Codului de procedură fiscală din 2003, ele nefiind, în principiu, de imediată aplicare.

19. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține faptul că s-a mai pronunțat asupra dispozițiilor art. 214 alin. (1) lit. a) din Ordonanța Guvernului nr. 92/2003 privind Codul de procedură fiscală, prin raportare la critici similare. Astfel, prin Decizia nr. 1.237 din 18 noiembrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 841 din 15 decembrie 2008, și Decizia nr. 401 din 15 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 28 din 10 ianuarie 2017, Curtea a constatat că, potrivit art. 205 alin. (1) din Codul de procedură fiscală din 2003, contestația este o cale administrativă de atac și nu înlătură dreptul la acțiune al celui care se consideră lezată în drepturile sale printr-un act administrativ fiscal sau prin lipsa acestuia. Astfel, chiar dacă decizia sau, după caz, dispoziția pronunțată de organul fiscal competent al cărui act administrativ fiscal este atacat are caracter definitiv în sistemul căilor administrative de atac, dreptul la acțiune în instanță al contribuabilului nu este abolit, cum pretinde autorul excepției, fiind chiar reconfirmat și de art. 215 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 92/2003 privind Codul de procedură fiscală în ceea ce privește suspendarea executării actului administrativ fiscal.

20. Textul de lege criticat se referă, așadar, la procedura de soluționare a contestației pe cale administrativă, și nu la cea jurisdicțională, a cărei desfășurare nu este împiedicată sau condiționată de existența celei dintâi, pentru ca accesul liber la justiție să fie încălcat.

21. Totodată, cazul de suspendare a procedurii de soluționare a contestației pe cale administrativă, reglementat de art. 214 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură fiscală, se referă la o situație de excepție, aceea în care organul care a efectuat activitatea de control fiscal sesizează organele de urmărire penală în urma depistării indiciilor asupra săvârșirii unei infracțiuni a cărei constatare ar avea o înrăurire hotărâtoare asupra soluției ce urmează a fi pronunțată în procedura administrativă. Este firesc ca, în virtutea principiului „penalul ține în loc civilul”, procedura administrativă privind soluționarea contestației formulate împotriva actelor administrative fiscale să fie suspendată până la încetarea motivului care a determinat suspendarea.

22. În ceea ce privește încălcarea art. 16 alin. (1) privind egalitatea în fața legii, Curtea reține că a statuat, prin Decizia nr. 1 din 8 februarie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 69 din 16 martie 1994, că principiul egalității în fața legii presupune instituirea unui tratament egal pentru situații care, în funcție de scopul urmărit, nu sunt diferite. De aceea el nu exclude, ci, dimpotrivă, presupune soluții diferite pentru situații diferite. În consecință, un tratament diferit nu poate fi doar expresia aprecierii exclusive a legiuitorului, ci trebuie să se justifice rațional, în respectul principiului egalității cetățenilor în fața legii și a autorităților publice. De asemenea, art. 16 din Constituție vizează egalitatea în drepturi între cetățeni în ceea ce privește recunoașterea în favoarea acestora a unor drepturi și libertăți fundamentale, nu și identitatea de tratament juridic asupra aplicării unor măsuri, indiferent de natura lor. În

felul acesta se justifică nu numai admisibilitatea unui regim juridic diferit față de anumite categorii de persoane, dar și necesitatea lui (Decizia nr. 53 din 19 februarie 2002, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 224 din 3 aprilie 2002). Or, dispozițiile legale criticate se aplică tuturor persoanelor aflate în aceeași situație juridică.

23. Curtea observă, de altfel, că, referitor la instituția procesuală a suspendării facultative a soluționării cauzei în cadrul procedurii administrative prealabile instituite în titlul IX al Codului de procedură fiscală din 2003, Curtea s-a pronunțat în sensul constituționalității sale. Astfel, prin Decizia nr. 95 din 1 februarie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 320 din 10 mai 2011, Curtea a reținut că adoptarea acestei măsuri este condiționată de înrăurirea hotărâtoare pe care o are constatarea de către organele competente a elementelor constitutive ale unei infracțiuni asupra soluției ce urmează să fie dată în procedura administrativă. Or, într-o atare situație, este firesc ca procedura administrativă privind soluționarea contestației formulate împotriva actelor administrative fiscale să fie suspendată fie până la încetarea motivului care a determinat suspendarea, fie la un termen stabilit de organul fiscal competent prin decizia de suspendare (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 1.173 din 6 noiembrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 823 din 8 decembrie 2008, și Decizia nr. 1.237 din 18 noiembrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 841 din 15 decembrie 2008). În momentul încetării motivului care a determinat suspendarea sau, după caz, la expirarea termenului stabilit de organul de soluționare competent, indiferent dacă motivul care a determinat suspendarea a încetat ori nu, procedura administrativă este reluată, fiind emisă o decizie privind soluționarea contestației.

24. Referitor la dispozițiile art. 214 alin. (1) ale Codului de procedură fiscală din 2003, prin Decizia nr. 271 din 27 aprilie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 665 din 11 august 2017, Curtea a reținut că acestea dau posibilitatea ca, în cadrul procedurii de soluționare a contestației pe cale administrativă, organul competent să dispună suspendarea acesteia. În această decizie, ca și prin Decizia nr. 63 din 2 februarie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 239 din 16 martie 2006, Curtea a constatat că, pentru identitate de rațiune, cele statuate în materie civilă își găsesc justificarea și în materie fiscală, în ceea ce privește suspendarea facultativă a procedurii de soluționare a contestației formulate împotriva actelor administrative fiscale, și anume atunci când organul care a efectuat activitatea de control a sesizat organele în drept cu privire la existența indiciilor săvârșirii unei infracțiuni, a cărei constatare ar avea o înrăurire hotărâtoare asupra soluției ce urmează să fie dată în procedura administrativă.

25. În această privință, Curtea a reținut că modificările în materie procesual civilă și în materie procesual penală nu vizează, totuși, o modificare fundamentală de optică a legiuitorului român, ci numai o circumstanțiere, realizată în vederea unei protecții efective a accesului liber la justiție. Instituția suspendării facultative rămâne, în continuare, o opțiune a legiuitorului român, care servește interese importante, astfel încât raționamentul prin analogie la care s-a oprit Curtea Constituțională în decizia precitată își păstrează, în continuare, valabilitatea.

26. În plus, Curtea a constatat că însuși textul criticat oferă o garanție, care poate fi apreciată ca suficientă, pentru a-l asigura pe contestatar că suspendarea nu va fi dispusă în mod arbitrar (*Organul de soluționare competent poate suspenda, prin decizie motivată, soluționarea cauzei*). Situațiile în care poate fi dispusă această măsură sunt expres și limitativ prevăzute, fiind determinate printr-un grad de precizie suficient de ridicat care, o dată în plus, să îl protejeze pe contestatar de un eventual abuz.

27. Faptul că, de la caz la caz, se pot ivi situații în care suspendarea soluționării contestației să conducă, în mod efectiv, la îngreunarea, cu totul regretabilă, a situației unui contestatar anume, nu reprezintă un temei suficient pentru a invalida, în integralitatea ei, o instituție juridică, în speță cea a suspendării facultative a soluționării contestației pe cale administrativă. De altfel, în asemenea situații, nu se ridică probleme de constituționalitate, ci, eventual, de aplicare a legii, așa cum, în mod judicios, a reținut Curtea Constituțională în trecut, de pildă prin Decizia nr. 95 din 1 februarie 2011, precitată, când, respingând excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 218 alin. (2) din Codul de procedură fiscală din 2003, a constatat că eventualul comportament al părților sau al instituțiilor administrative care determină o întârziere în soluționarea contestației nu reprezintă o problemă de constituționalitate, ci o problemă ce ține exclusiv de conduita părților implicate, conduită ce nu este determinată de textul de lege criticat. Or, Curtea Constituțională judecă numai în drept, astfel încât conduita procesuală a contribuabilului contestator sau a organului fiscal ori unele decizii administrative sau judecătorești discutabile nu pot constitui temei pentru constatarea neconstituționalității unor texte legale.

28. Pe lângă argumentele menționate constant de instanța de contencios constituțional, Curtea le reține și pe cele din jurisprudența recentă a Curții Europene a Drepturilor Omului, respectiv Hotărârea din 18 mai 2017, pronunțată în Cauza *Johannesson și alții împotriva Islandei*.

29. În speță, reclamantii s-au plâns că au fost judecați de două ori pentru declarații fiscale inexacte, fiindu-le impuse, pe de o parte, amenzi fiscale, iar, pe de altă parte, fiind condamnați, ulterior, pentru infracțiuni fiscale agravante. Instanța europeană de contencios a drepturilor omului a constatat că ambele seturi de proceduri au fost de **natură penală și că faptele** care au stat la baza celor două proceduri **au fost aceleași**: nedeclararea veniturilor pentru aceeași perioadă de timp, fiind constatată eludarea plății aceluiași sume de bani. Curtea de la Strasbourg a statuat că pentru a nu exista o dublare a procedurilor, între procedura administrativă (fiscală) și cea penală trebuie să existe o legătură materială și temporală suficient de strânsă, **ele trebuind să fie combinate într-o manieră integrată încât să formeze un ansamblu coerent**.

30. Or, în această speță, Curtea a constatat că nu a existat o legătură materială și temporală suficient de strânsă între cele două seturi de proceduri pentru a se evita dublarea. Pe de o parte, a existat doar o suprapunere limitată în calendarul celor două seturi de proceduri, iar, pe de altă parte, administrarea și evaluarea probelor s-au realizat distinct, răspunderea reclamantilor fiind evaluată de către diferite autorități și instanțe în cadrul unor proceduri care au fost **în mare măsură independente una de cealaltă [paragrafele 50—55]**.

31. Curtea Constituțională mai reține că actul administrativ de suspendare a unei proceduri administrative nu este sustras controlului judecătoreesc. Legea prevede o înșiruire logică a procedurilor care permit apărarea interesului public, cât și al persoanelor private. Potrivit art. 214 alin. (3) din Codul de procedură fiscală din 2003, procedura administrativă este reluată la încetarea motivului care a determinat suspendarea. Ceea ce poate fi pus în discuție este intervalul de timp în care contribuabilul trebuie să aștepte pentru a avea posibilitatea să conteste actul administrativ, pentru că soluționarea unei cauze penale poate dura suficient de mult timp, cu alte cuvinte, termenul rezonabil al urmăririi penale și cel al judecății. Însă, Curtea observă că partea interesată poate formula o contestație întemeiată pe prevederile art. 4881 din Codul de procedură penală, ceea ce ar putea avea ca efect accelerarea procedurii din fața organelor de urmărire penală sau a instanțelor judecătorești. Potrivit acestor dispoziții:

„(1) Dacă activitatea de urmărire penală sau de judecată nu se îndeplinește într-o durată rezonabilă, se poate face contestație, solicitându-se accelerarea procedurii.

(2) Contestația poate fi introdusă de către suspect, inculpat, persoana vătămată, partea civilă și partea responsabilă civilmente. În cursul judecății, contestația poate fi introdusă și de către procuror.

Contestația poate fi formulată după cum urmează:

a) după cel puțin un an de la începerea urmăririi penale, pentru cauzele aflate în cursul urmăririi penale;

b) după cel puțin un an de la trimiterea în judecată, pentru cauzele aflate în cursul judecății în primă instanță;

c) după cel puțin 6 luni de la sesizarea instanței cu o cale de atac, pentru cauzele aflate în căile de atac ordinare sau extraordinare.

(4) Contestația poate fi retrasă oricând până la soluționarea acesteia. Contestația nu mai poate fi reiterată în cadrul aceleiași faze procesuale în care a fost retrasă.”

32. Cu privire la necesitatea respectării unui termen rezonabil în derularea procedurilor judiciare, Curtea reține faptul că instanța de la Strasbourg a statuat că prin impunerea respectării unui termen rezonabil pentru îndeplinirea actului de justiție, Convenția subliniază importanța faptului că justiția trebuie să fie administrată fără întârzieri de natură a-i compromite eficacitatea și credibilitatea (Hotărârea din 27 octombrie 1994, pronunțată în Cauza *Katte Klitsche de la Grange împotriva Italiei*, paragraful 61), statul fiind responsabil pentru activitatea ansamblului serviciilor sale, nu numai pentru aceea a organelor judiciare (Hotărârea din 23 octombrie 1990, pronunțată în Cauza *Moreira de Azevedo împotriva Portugaliei*, paragraful 73). Criteriile după care se apreciază termenul rezonabil al unei proceduri penale sunt aceleași ca în materie civilă: complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și cel al autorităților competente.

33. În ceea ce privește problema executării obligației de plată rezultate din actul organului fiscal, Curtea apreciază că Ordonanța Guvernului nr. 92/2003 privind Codul de procedură fiscală instituie garanții suficiente pentru a nu se ajunge la prejudicierea dreptului de proprietate al persoanei căreia i se adresează. Astfel, potrivit art. 215 alin. (2) din Codul de procedură fiscală, contribuabilul poate cere suspendarea executării actului administrativ fiscal, în temeiul Legii contenciosului administrativ nr. 554/2004, cu modificările și completările ulterioare. Instanța competentă poate suspenda executarea, dacă se depune o cauțiune de până la 20% din quantumul sumei contestate, iar în cazul cererilor al căror obiect nu este evaluabil în bani, o cauțiune de până la 2.000 lei.

34. Curtea constată că ipoteza de la care trebuie inițiată analiza comportamentului actorilor instituționali implicați este aceea a unor organe fiscale și de urmărire penală de bunăcredință, precum și a unor instanțe judecătorești care sunt conștiente de obligativitatea respectării principiilor statului de drept. Potrivit Deciziei Curții Constituționale nr. 17 din 21 ianuarie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 79 din 30 ianuarie 2015, paragraful 49, statul de drept consacră o serie de garanții, inclusiv jurisdicționale, care să asigure respectarea drepturilor și libertăților cetățenilor prin autolimitarea statului, respectiv încadrarea autorităților publice în coordonatele dreptului. Curtea reține că statul a elaborat cadrul normativ necesar pentru soluționarea situațiilor care pot apărea în legătură cu săvârșirea unor infracțiuni într-un mod rezonabil. Curtea mai reține că persoanele fizice și juridice au o serie de drepturi, dar și de obligații, iar statul trebuie să fie în măsură de a apăra în mod eficient ordinea de drept instituită, cu respectarea principiilor statului de drept.

35. În aceste condiții, Curtea nu poate reține încălcarea art. 1 alin. (4), art. 16 alin. (1) și (2), art. 21 alin. (1)—(3), art. 124 și art. 126 alin. (1), (5) și (6) din Constituție.

36. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi în privința dispozițiilor art. 277 alin. (1) lit. a) și alin. (3) din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală și cu majoritate de voturi referitor la prevederile art. 214 alin. (1) lit. a) și alin. (3) din Ordonanța Guvernului nr. 92/2003 privind Codul de procedură fiscală,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Respinge, ca inadmisibilă, excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 277 alin. (1) lit. a) și alin. (3) din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, excepție ridicată de Societatea DRG Optik — S.R.L. din comuna Hăghig, județul Covasna, în Dosarul nr. 201/64/2016 al Curții de Apel Brașov — Secția de contencios administrativ și fiscal și de Societatea AMC — S.R.L. din comuna Hăghig, județul Covasna, în Dosarul nr. 234/64/2016 al aceleiași instanțe.

2. Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de aceleași părți în aceleași dosare ale aceleiași instanțe și constată că prevederile art. 214 alin. (1) lit. a) și alin. (3) din Ordonanța Guvernului nr. 92/2003 privind Codul de procedură fiscală sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Curții de Apel Brașov — Secția de contencios administrativ și fiscal și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 17 octombrie 2017.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

Magistrat-asistent,
Fabian Niculae

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 681

din 2 noiembrie 2017

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 9 din Legea nr. 118/2010 privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar, art. 13 alin. (1) din Legea nr. 285/2010 privind salarizarea în anul 2011 a personalului plătit din fonduri publice, art. II art. 9 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2010 pentru completarea art. 11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2008 privind reglementarea unor măsuri financiare în domeniul bugetar, precum și pentru instituirea altor măsuri financiare în domeniul bugetar, art. 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 84/2012 privind stabilirea salariilor personalului din sectorul bugetar în anul 2013, prorogarea unor termene din acte normative, precum și unele măsuri fiscal-bugetare, art. 10 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 103/2013 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2014, precum și alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, art. 9 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum și alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice și art. 11 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum și unele măsuri fiscal-bugetare

Valer Dorneanu	— președinte
Marian Enache	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Daniel-Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Patricia Marilena Ionea	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Luminița Nicolescu.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 9 din Legea nr. 118/2010 privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar, art. 13 din

Legea nr. 285/2010 privind salarizarea în anul 2011 a personalului plătit din fonduri publice, art. 9 din Legea nr. 283/2011 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 80/2010 pentru completarea art. 11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2008 privind reglementarea unor măsuri financiare în domeniul bugetar, art. 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 84/2012 privind stabilirea salariilor personalului din sectorul bugetar în anul 2013, prorogarea unor termene din acte normative, precum și unele măsuri fiscal-bugetare, art. 10 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 103/2013 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2014, precum și alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, art. 9 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum și alte măsuri în domeniul

cheltuielilor publice și art. 11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum și unele măsuri fiscal-bugetare, excepție ridicată de Ovidiu Stelian Vîrban în Dosarul nr. 33.565/3/2015 (nr. vechi 2.399/2016) al Curții de Apel București — Secția a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale și care constituie obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 1.697D/2016.

2. La apelul nominal lipsesc autorul excepției și partea Ministerul Apărării Naționale. Procedura de citare este legal îndeplinită.

3. Cauza fiind în stare de judecată, președintele acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune concluzii de respingere a excepției de neconstituționalitate ca neîntemeiată. În acest sens arată că ajutoarele sau, după caz, indemnizațiile acordate la ieșirea la pensie, retragere ori la trecerea în rezervă nu reprezintă drepturi fundamentale, astfel că legiuitorul este liber să dispună cu privire la acordarea lor. În sprijinul acestor argumente invocă și cele reținute de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 443 din 21 iunie 2016.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

4. Prin Încheierea din 5 septembrie 2016, pronunțată în Dosarul nr. 33.565/3/2015 (nr. vechi 2.399/2016), **Curtea de Apel București — Secția a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a art. 9 din Legea nr. 118/2010 privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar, art. 13 din Legea nr. 285/2010 privind salarizarea în anul 2011 a personalului plătit din fonduri publice, art. 9 din Legea nr. 283/2011 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 80/2010 pentru completarea art. 11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2008 privind reglementarea unor măsuri financiare în domeniul bugetar, art. 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 84/2012 privind stabilirea salariilor personalului din sectorul bugetar în anul 2013, prorogarea unor termene din acte normative, precum și unele măsuri fiscal-bugetare, art. 10 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 103/2013 din privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2014, precum și alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, art. 9 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum și alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice și art. 11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum și unele măsuri fiscal-bugetare.** Excepția a fost ridicată de Ovidiu Stelian Vîrban, cu prilejul soluționării unei cauze privind drepturi bănești.

5. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul acesteia arată, în esență, că dispozițiile de lege criticate contravin art. 1 alin. (3), (4) și (5), art. 21 alin. (3), art. 24, art. 61 alin. (1), art. 102, art. 115 alin. (4) și art. 147 alin. (4) din Constituție. În acest sens arată că modul de redactare a acestor dispoziții de lege este lipsit de claritate și previzibilitate, astfel încât este incert dacă se referă la suspendarea sau abrogarea drepturilor bănești acordate prin art. 20 alin. (1) din Legea-cadru nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice. Sintagmele „nu se acordă” sau „nu se aplică” nu se încadrează în niciunul dintre evenimentele legislative enumerate în Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, ci apar, mai degrabă, ca un procedeu *sui generis*. Din această cauză, în

practica judiciară au rezultat interpretări diferite ale aceluiași dispoziții de lege.

6. Autorul excepției susține, de asemenea, că dispozițiile de lege criticate au încălcat demnitatea umană, care presupune dreptul și obligația oamenilor de a le fi respectate și, în mod corelativ, de a respecta drepturile și libertățile fundamentale ale semenilor, precum și dreptul de acces liber la justiție și dreptul la apărare.

7. Totodată, consideră că a fost înfrânt principiul separației puterilor în stat, întrucât, din cauza formulării ambigue a textelor de lege criticate, judecătorul este obligat să adauge la lege și să stabilească el însuși în fața cărui eveniment legislativ se află, substituindu-se legiuitorului. Autorul excepției arată că principiul separației puterilor în stat este încălcat și pentru că Guvernul a contractat, pe calea unor ordonanțe de urgență, dispozițiile art. 20 alin. (1) din Legea-cadru nr. 284/2010, care au fost adoptate de Parlament.

8. În continuare arată că textele de lege supuse analizei de constituționalitate contravin celor statuate de Curtea Constituțională prin deciziile nr. 1.221 din 12 noiembrie 2008, nr. 842 din 2 iunie 2009, nr. 984 din 30 iunie 2009 și nr. 989 din 30 iunie 2009, astfel încât se încalcă art. 147 alin. (4) din Constituție, referitor la efectele obligatorii ale deciziilor Curții Constituționale.

9. În sfârșit, autorul excepției susține că, prin emiterea și aplicarea unor noi acte normative în litigii pendinte, statul și-a asigurat o poziție favorabilă în proces, în detrimentul principiului egalității de arme ale părților.

10. **Curtea de Apel București — Secția a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale** consideră că dispozițiile de lege criticate nu contravin prevederilor constituționale invocate. În acest sens arată că ajutorul la trecerea în rezervă nu reprezintă un drept fundamental, legiuitorul fiind liber să dispună cu privire la conținutul, limitele și condițiile de acordare a acestuia. Din acest punct de vedere, soluția legislativă de a nu acorda sau de a nu aplica prevederile legale în discuție nu poate fi apreciată ca fiind lipsită de previzibilitate, efectul produs fiind cert, în sensul neacordării dreptului. Ceea ce interesează este exigibilitatea dreptului, fiind cert că acesta nu se acordă pentru perioadele indicate. Problema existenței dreptului ține de interpretarea și aplicarea legii, iar existența jurisprudenței neunitare nu dovedește lipsa de previzibilitate a normelor. De altfel, această problemă a fost tranșată de Înalta Curte de Casație și Justiție prin Decizia nr. 16/2015, în sensul că dispozițiile art. 9 din Legea nr. 118/2010 vizează exercițiul dreptului, acesta fiind suspendat în perioada 3 iulie 2010—31 decembrie 2010. Totodată, instanța de judecată amintește Decizia Curții Constituționale nr. 443 din 21 iunie 2016, prin care s-a respins ca neîntemeiată excepția de neconstituționalitate referitoare la aceleași texte de lege criticate și în prezenta cauză.

11. În conformitate cu dispozițiile art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului, precum și Avocatului Poporului, pentru a-și formula punctele de vedere cu privire la excepția de neconstituționalitate.

12. **Guvernul**, invocând jurisprudența în materie a Curții Constituționale, consideră că excepția de neconstituționalitate nu este întemeiată.

13. **Avocatul Poporului**, făcând, de asemenea, trimitere la jurisprudența Curții Constituționale referitoare la dispozițiile de lege criticate, arată că aceste dispoziții sunt constituționale.

14. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, raportul întocmit de

judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile de lege criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

15. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

16. **Obiectul excepției de neconstituționalitate** îl constituie, potrivit încheierii de sesizare, dispozițiile art. 9 din Legea nr. 118/2010 privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 441 din 30 iunie 2010, art. 13 din Legea nr. 285/2010 privind salarizarea în anul 2011 a personalului plătit din fonduri publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 878 din 28 decembrie 2010, art. 9 din Legea nr. 283/2011 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 80/2010 pentru completarea art. 11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2008 privind reglementarea unor măsuri financiare în domeniul bugetar, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 887 din 14 decembrie 2011, art. 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 84/2012 privind stabilirea salariilor personalului din sectorul bugetar în anul 2013, prorogarea unor termene din acte normative, precum și unele măsuri fiscal-bugetare, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 845 din 13 decembrie 2012, art. 10 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 103/2013 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2014, precum și alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 703 din 15 noiembrie 2013, art. 9 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum și alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 925 din 18 decembrie 2014, și art. 11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum și unele măsuri fiscal-bugetare, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 923 din 11 decembrie 2015. Examinând critica de neconstituționalitate, Curtea constată că, în ceea ce privește dispozițiile art. 13 din Legea nr. 285/2010, autorul excepției are în vedere doar dispozițiile alin. (1), astfel că doar acesta va fi supus analizei de constituționalitate. Aceeași concluzie rezultă și în ceea ce privește art. 10 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 103/2013, art. 9 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 83/2014 și art. 11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2015, criticile referindu-se doar la primul alineat al acestor articole de lege. De asemenea, în ceea ce privește critica art. 9 din Legea nr. 283/2011, Curtea observă că, în realitate, sunt avute în vedere dispozițiile art. 11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2010 pentru completarea art. 11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2008 privind reglementarea unor măsuri financiare în domeniul bugetar, precum și pentru instituirea altor măsuri financiare în domeniul bugetar, ordonanță publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 636 din 10 septembrie 2010, și aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 283/2011. Dispozițiile de lege criticate au următoarea redactare:

— Art. 9 din Legea nr. 118/2010: „*Începând cu data intrării în vigoare a prezentei legi nu se mai acordă ajutoare sau, după caz, indemnizații la ieșirea la pensie, retragere ori la trecerea în rezervă.*” (potrivit art. 16 alin. (1) din Legea nr. 118/2010, „*Prevederile art. 1—3, art. 5, art. 6 alin. (1), precum și cele ale art. 9—14 se aplică până la 31 decembrie 2010*”);

— Art. 13 alin. (1) din Legea nr. 285/2010: „*În anul 2011, dispozițiile legale privind acordarea ajutoarelor sau, după caz, indemnizațiilor la ieșirea la pensie, retragere, încetarea raporturilor de serviciu ori la trecerea în rezervă nu se aplică.*”;

— Art. 11 art. 9 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2010: „*În anul 2012 nu se acordă ajutoarele sau, după*

caz, indemnizațiile la ieșirea la pensie, retragere, încetarea raporturilor de serviciu ori la trecerea în rezervă.”;

— Art. 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 84/2012: „*Prevederile art. 7 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 19/2012, aprobată cu modificări prin Legea nr. 182/2012, și ale art. 1 alin. (4) și (5), art. 2, 3, art. 4 alin. (1) și (2), art. 6, 7, 9, 11, art. 12 alin. (2) și art. 13 ale art. 11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2010 pentru completarea art. 11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2008 privind reglementarea unor măsuri financiare în domeniul bugetar, precum și pentru instituirea altor măsuri financiare în domeniul bugetar, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 283/2011, se aplică în mod corespunzător și în anul 2013.*”;

— Art. 10 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 103/2013: „*În anul 2014 nu se acordă ajutoarele sau, după caz, indemnizațiile la ieșirea la pensie, retragere, încetarea raporturilor de serviciu ori la trecerea în rezervă.*”;

— Art. 9 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 83/2014: „*În anul 2015, dispozițiile legale privind acordarea ajutoarelor sau, după caz, indemnizațiilor la ieșirea la pensie, retragere, încetarea raporturilor de serviciu ori la trecerea în rezervă nu se aplică.*”;

— Art. 11 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2015: „*În anul 2016, dispozițiile legale privind acordarea ajutoarelor sau, după caz, a indemnizațiilor la ieșirea la pensie, retragere, încetarea raporturilor de serviciu ori la trecerea în rezervă nu se aplică.*”

17. Curtea constată că dispozițiile art. 9 din Legea nr. 118/2010, art. 13 alin. (1) din Legea nr. 285/2010, art. 11 art. 9 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2010, art. 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 84/2012, art. 10 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 103/2013 și art. 9 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 83/2014 și-au încetat aplicarea anterior sesizării Curții Constituționale cu prezenta excepție de neconstituționalitate. Având în vedere însă cele reținute prin Decizia nr. 766 din 15 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 549 din 3 august 2011, în sensul că „sunt supuse controlului de constituționalitate și legile sau ordonanțele ori dispozițiile din legi sau din ordonanțe ale căror efecte juridice continuă să se producă și după ieșirea lor din vigoare”, precum și faptul că dispozițiile de lege arătate continuă să producă efecte în cauzele în care a fost invocată excepția de neconstituționalitate, Curtea urmează să analizeze constituționalitatea acestor texte de lege.

18. Autorii excepției de neconstituționalitate consideră că dispozițiile de lege criticate contravin următoarelor prevederi din Constituție: art. 1 alin. (3), (4) și (5) referitoare la statul român, art. 21 alin. (3) privind dreptul la un proces echitabil, art. 24 referitor la dreptul la apărare, art. 61 privind rolul și structura Parlamentului, art. 102 referitor la rolul și structura guvernului, art. 115 alin. (4) privind condițiile emiterii ordonanțelor de urgență și art. 147 alin. (4) referitor la deciziile Curții Constituționale.

19. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că dispozițiile de lege criticate au mai fost supuse analizei instanței de contencios constituțional în raport cu aceleași prevederi ale Legii fundamentale și aceeași motivare. Astfel, prin Decizia nr. 170 din 19 martie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 354 din 22 mai 2015, paragraful 21, Curtea a reținut, în esență, că ajutoarele sau indemnizațiile acordate cu prilejul ieșirii la pensie, retragerii ori trecerii în rezervă „reprezintă beneficii acordate anumitor categorii socioprofesionale în virtutea statutului special al acestora, fără a avea însă un temei constituțional”. Prin paragraful 23 al aceleiași decizii, Curtea a precizat că „art. 53 din Constituție [...] se referă la restrângerea exercițiului unor drepturi ori libertăți fundamentale. Or, ajutoarele ori indemnizațiile la care se referă art. 13 alin. (1) din Legea nr. 285/2010 nu fac parte din

această categorie de drepturi, astfel că legiuitorul este liber să dispună cu privire la conținutul, limitele și condițiile de acordare a acestora, precum și să dispună diminuarea ori chiar încetarea acordării acestora, fără a fi necesară întrunirea condițiilor stabilite de art. 53 din Legea fundamentală”. De asemenea, în paragraful 25 din Decizia nr. 170 din 19 martie 2015, Curtea a arătat că „nu există o obligație constituțională a legiuitorului de a reglementa acordarea de ajutoare sau indemnizații la ieșirea la pensie, retragere, încetarea raporturilor de serviciu ori la trecerea în rezervă”.

20. Cu privire la caracterul previzibil al dispozițiilor referitoare la neacordarea ajutoarelor sau, după caz, a indemnizațiilor la ieșirea la pensie, retragere, încetarea raporturilor de serviciu ori la trecerea în rezervă, prin Decizia nr. 541 din 14 iulie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 622 din 17 august 2015, paragraful 17, Curtea a arătat că „persoanele care se pensionează se supun dispozițiilor legale în vigoare la data deschiderii dreptului la pensie, potrivit principiului *tempus regit actum*”.

21. Prin următorul paragraf din Decizia nr. 541 din 14 iulie 2015, Curtea, referindu-se la compatibilitatea dispozițiilor de lege criticate cu prevederile constituționale și convenționale referitoare la dreptul de proprietate, a amintit că, „în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, așa cum este Hotărârea din 8 noiembrie 2005, pronunțată în Cauza *Kechko împotriva Ucrainei*, paragraful 23, s-a statuat că statul este în măsură să stabilească ce beneficii trebuie plătite angajaților săi din bugetul de stat. Astfel, statul poate dispune introducerea, suspendarea sau încetarea plății unor astfel de beneficii prin modificări legislative corespunzătoare. În același sens este și Decizia de inadmisibilitate din 6 decembrie 2011, pronunțată în cauzele conexe nr. 44.232/11 și nr. 44.605/11 *Felicia Mihăieș împotriva României și Adrian Gavril Senteș împotriva României*, paragrafele 15 și 19, prin care Curtea de la Strasbourg amintește că, datorită unei cunoașteri directe a propriei societăți și a necesităților acesteia, autoritățile naționale se află, în principiu, într-o poziție mai adecvată decât instanța internațională pentru a stabili ce anume este «de utilitate publică». În consecință, în cadrul mecanismului de protecție creat de Convenție, este de competența acestora să se pronunțe primele cu privire la existența unei probleme de interes general. Considerând normal ca legiuitorul să dispună de o mare libertate în conducerea unei politici economice și sociale, Curtea respectă modul în care acesta percepe imperatiile «utilității publice», cu excepția cazului în care raționamentul său se dovedește în mod vădit lipsit de orice temei rezonabil (paragraful 19).”

22. Cu privire la posibilitatea Guvernului de a suspenda ori lipsi de efect dispozițiile unei legi, pe calea ordonanțelor de urgență, Curtea, prin Decizia nr. 1.221 din 12 noiembrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 804 din 2 decembrie 2008, a statuat că „ordonanța de urgență, ca act normativ ce permite Guvernului, sub controlul Parlamentului, să facă față unei situații extraordinare, se justifică prin necesitatea și urgența reglementării acestei situații care, datorită circumstanțelor sale, impune adoptarea de soluții imediate în vederea evitării unei grave atingeri aduse interesului public”. Considerente asemănătoare Deciziei nr. 1.221 din 12 noiembrie 2008 au fost preluate și în Decizia nr. 842 din 2 iunie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 464 din 6 iulie 2009, Decizia nr. 984 din 30 iunie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 542 din 4 august 2009, ori Decizia nr. 989 din 30 iunie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 531 din 31 iulie 2009, prin care Curtea a reținut că adoptarea ordonanțelor de urgență numai în scopul contracarării unei măsuri de politică legislativă în domeniul salarizării personalului din învățământ, adoptată de Parlament, încalcă art. 1 alin. (4), art. 61 alin. (1) și art. 115

alin. (4) din Constituție. Prin Decizia nr. 278 din 23 aprilie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 447 din 23 iunie 2015, Curtea a statuat că, alături de respectarea exigențelor constituționale ale art. 115 alin. (4)—(6), în exercițiul competenței sale de a emite ordonanțe de urgență, Guvernul este ținut totodată de obligația respectării prevederilor art. 61 alin. (1) din Constituție, astfel că dispozițiile unei ordonanțe de urgență nu pot avea ca scop împiedicarea unei legi adoptate de Parlament de a-și produce efectele. Curtea a subliniat însă că, prin efectele ordonanțelor de urgență a căror neconstituționalitate a fost constatată prin deciziile nr. 1.221 din 12 noiembrie 2008, nr. 842 din 2 iunie 2009, nr. 984 din 30 iunie 2009 și nr. 989 din 30 iunie 2009, a fost afectat un drept fundamental. Astfel, concluziile Curții referitoare la interdicția Guvernului de a adopta ordonanțe de urgență care împiedică o lege adoptată de Parlament să își producă efectele nu au vizat și dreptul puterii executive de a reglementa cu privire la drepturi care nu au o consacrare constituțională. Ținând cont de aspectele mai sus arătate, Curtea, prin Decizia nr. 443 din 21 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 580 din 29 iulie 2016, a apreciat ca fiind lipsită de temei critica de neconstituționalitate a dispozițiilor de lege analizate în prezenta cauză, critică formulată în raport cu prevederile art. 1 alin. (4), art. 61 privind rolul și structura Parlamentului și art. 102 referitor la rolul și structura Guvernului.

23. Tot prin Decizia nr. 443 din 21 iunie 2016, Curtea, referindu-se la critica raportată la prevederile art. 115 alin. (4) din Constituție, a reținut că aceasta nu se impune a fi analizată decât în raport cu prevederile art. 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 84/2012, art. 10 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 103/2013, art. 9 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 83/2014 și art. 11 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2015, întrucât celelalte dispoziții care au prevăzut neacordarea în anii 2010, 2011 și 2012 a ajutoarelor sau, după caz, a indemnizațiilor la ieșirea la pensie, retragere, încetarea raporturilor de serviciu ori la trecerea în rezervă au fost reglementate prin legi adoptate de Parlament.

24. În ceea ce privește dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 84/2012, Curtea a invocat Decizia nr. 42 din 22 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 210 din 25 martie 2014, prin care a reținut că „cele invocate de Guvern în nota de fundamentare întrunesc condițiile existenței unei situații extraordinare și urgente care, în mod obiectiv, impun emiterea unei ordonanțe de urgență. Astfel, necesitatea stabilirii în timp util a unor direcții clare în ceea ce privește domenii extrem de importante, așa cum este salarizarea personalului bugetar, domenii cu implicații financiare majore, și riscul ca aceste măsuri, ca de altfel întregul program de guvernare, să nu poată fi adoptate până la începutul anului 2013, din cauze obiective determinate de desfășurarea unor proceduri privind constituirea Parlamentului nou-ales și a investirii noului Guvern, reprezintă motive ce justifică intervenția legislativă a Guvernului pentru evitarea unei grave atingeri aduse interesului public”. Având în vedere că și în ceea ce privește emiterea dispozițiilor art. 10 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 103/2013, art. 9 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 83/2014 și a celor ale art. 11 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2015 Guvernul a invocat situații comparabile cu cele analizate prin Decizia nr. 42 din 22 ianuarie 2014, Curtea a apreciat că sunt îndeplinite condițiile de constituționalitate prevăzute de art. 115 alin. (4) din Constituție.

25. Având în vedere că nu au intervenit elemente noi, de natură să justifice reconsiderarea jurisprudenței în materie a Curții Constituționale, considerentele și soluțiile amintite își păstrează valabilitatea și în prezenta cauză.

26. Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Ovidiu Stelian Vîrban în Dosarul nr. 33.565/3/2015 (nr. vechi 2.399/2016) al Curții de Apel București — Secția a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale și constată că dispozițiile art. 9 din Legea nr. 118/2010 privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar, art. 13 alin. (1) din Legea nr. 285/2010 privind salarizarea în anul 2011 a personalului plătit din fonduri publice, art. II art. 9 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2010 pentru completarea art. 11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2008 privind reglementarea unor măsuri financiare în domeniul bugetar, precum și pentru instituirea altor măsuri financiare în domeniul bugetar, art. 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 84/2012 privind stabilirea salariilor personalului din sectorul bugetar în anul 2013, prorogarea unor termene din acte normative, precum și unele măsuri fiscal-bugetare, art. 10 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 103/2013 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2014, precum și alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, art. 9 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum și alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice și art. 11 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum și unele măsuri fiscal-bugetare sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Curții de Apel București — Secția a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 2 noiembrie 2017.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

Magistrat-asistent,
Patricia Marilena Ionea

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 729

din 21 noiembrie 2017

**referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 172 alin. (12)
din Codul de procedură penală**

Valer Dorneanu	— președinte
Marian Enache	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Afrodita Laura Tutunaru	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Marinela Mincă.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 172 alin. (12) din Codul de procedură penală, excepție ridicată de Marinela Ofelia Câmpean în Dosarul nr. 2.055/100/2014 al Tribunalului Maramureș — Secția penală și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 2.768D/2016.

2. La apelul nominal lipsesc părțile, față de care procedura de citare este legal îndeplinită.

3. Magistratul-asistent referă asupra faptului că partea Agenția Națională de Administrare Fiscală a depus concluzii scrise, prin care solicită respingerea, ca neîntemeiată, a excepției de neconstituționalitate.

4. Cauza fiind în stare de judecată, președintele Curții acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune concluzii de respingere, ca neîntemeiată, a excepției de

neconstituționalitate, deoarece legiuitorul este liber să instituie regulile de desfășurare a procesului penal în fața instanțelor judecătorești, iar principiul accesului liber la justiție presupune tocmai posibilitatea celor interesați de a le exercita în condițiile legii, fără ca prin aceasta să se înțeleagă că, în toate cazurile, este necesară efectuarea unei expertize.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

5. Prin Încheierea din 1 noiembrie 2016, pronunțată în Dosarul nr. 2.055/100/2014, **Tribunalul Maramureș — Secția penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 172 alin. (12) din Codul de procedură penală**, excepție ridicată de Marinela Ofelia Câmpean într-o cauză penală, în care se fac cercetări pentru săvârșirea infracțiunii de evaziune fiscală prevăzute de art. 9 alin. (1) lit. c) și alin. (2) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, cu aplicarea art. 41 alin. 2 din Codul penal din 1969 și art. 5 din Codul penal.

6. În **motivarea excepției de neconstituționalitate** se susține că prevederile legale menționate sunt neconstituționale, deoarece, spre deosebire de reglementarea anterioară modificării prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 18/2016, efectuarea unei expertize nu mai este obligatorie, ci facultativă, urmând ca organul judiciar să o dispună numai dacă apreciază că este necesară, chiar dacă părțile au contestat concluziile

raportului de constatare efectuat în cursul urmăririi penale. Contradictorialitatea, fiind intim legată de ideea de egalitate a armelor, impune judecătorului să dispună ca orice element susceptibil să influențeze soluția privind procesul penal să facă obiectul unei dezbateri contradictorii. Or, singura posibilitate de a combate concluziile unui raport de constatare în cauzele penale privind infracțiunile economice o reprezintă efectuarea unei expertize financiar-contabile, cu respectarea tuturor dispozițiilor legale privind garantarea dreptului la apărare și, implicit, a dreptului la un proces echitabil.

7. În acest sens, conform jurisprudenței Curții de la Strasbourg, prin refuzul de a dispune refacerea expertizei sau efectuarea uneia la cererea unei părți, instanța a încălcat dreptul la contradictorialitate al părților (a se vedea Hotărârea din 18 martie 1997, pronunțată în Cauza *Mantovanelli împotriva Franței*).

8. Drept urmare, o limitare în calea posibilelor abuzuri o constituie admiterea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 172 alin. (12) din Codul de procedură penală și aplicarea în practică a acestor prevederi conform reglementării anterioare, care institua o obligație legală în sarcina organului judiciar de a dispune efectuarea unei expertize în situația contestării de către părți a concluziilor raportului de constatare, nefiind lăsată la latitudinea organelor judiciare administrarea acestei probe, în baza unor interpretări personale ale acestora.

9. **Tribunalul Maramureș — Secția penală** opinează că dispozițiile legale criticate sunt constituționale.

10. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

11. **Guvernul** apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Astfel, reglementarea contestată are scopul de a asigura celeritatea procesului penal, în contextul în care forma sa anterioară îi tenta pe inculpați să conteste în orice situație, chiar nemotivat, rapoartele de constatare, cunoscând că, în acest mod, vor obține automat încuviințarea efectuării unei expertize judiciare și, prin aceasta, tergiversarea soluționării cauzei.

12. Câtă vreme dispozițiile art. 172 alin. (12) din Codul de procedură penală nu refuză inculpatului dreptul de a contesta concluziile raportului de constatare și de a propune administrarea de probe printr-un raport de expertiză, ci — în acord cu prevederile art. 100 alin. (1) și (2) din Codul de procedură penală — ele recunosc organelor judiciare competența de a aprecia utilitatea expertizei solicitate, prin prisma elementelor de fapt pe care inculpatul tinde să le probeze, Guvernul apreciază că pretinsa încălcare a dreptului la apărare nu subzistă.

13. Pe de altă parte, potrivit art. 100 alin. (3) și (4) din Codul de procedură penală, cererea privitoare la administrarea unor probe — formulată în cursul urmăririi penale sau al judecării — poate fi respinsă numai în anumite situații expres și limitativ prevăzute de lege și numai motivat. Or, obligația de a motiva respingerea unei astfel de cereri garantează respectarea dreptului la un proces echitabil, căci, în aceste condiții, inculpatul are posibilitatea de a contesta în calea de atac respingerea probei propuse, iar instanța de control judiciar dispune de reperatele necesare pentru a evalua — în raport cu întreg materialul probator administrat — dacă efectuarea expertizei — în completarea raportului de constatare — era sau nu utilă cauzei.

14. **Avocatul Poporului** apreciază că dispozițiile legale criticate sunt constituționale. Faptul că, în funcție de împrejurările concrete ale cauzei, organul judiciar este suveran în aprecierea necesității efectuării expertizei nu contravine sub niciun aspect prevederilor constituționale, ci, dimpotrivă, dă expresie principiilor privitoare la înfăptuirea justiției, consacrate de art. 124 și art. 126 din Legea fundamentală.

15. Pe de altă parte, la efectuarea expertizei pot participa și experți independenți autorizați, numiți la solicitarea părților sau a subiecților procesuali principali, cu aplicarea art. 173 alin. (4) teza întâi din Codul de procedură penală, potrivit cărora „*Părțile și subiecții procesuali principali au dreptul să solicite ca la efectuarea expertizei să participe un expert recomandat de acestea.*”

16. Astfel, în generalitatea sa, art. 21 din Constituție permite oricărei persoane accesul la justiție, pentru apărarea oricărui drept sau libertăți și a oricărui interes legitim, indiferent dacă acestea rezultă din Legea fundamentală sau din alte legi. Accesul liber la justiție presupune accesul la toate mijloacele procedurale prin care se înfăptuiește actul de justiție.

17. Așa fiind, legiuitorul, în ansamblul legislației în materie, a reușit să creeze premisele unui proces echitabil, în cadrul căruia părțile implicate beneficiază de suficiente garanții pentru respectarea dreptului la apărare, întrucât inculpatul are posibilitatea să solicite și să administreze toate probele necesare și utile cauzei.

18. În plus, este de competența exclusivă a legiuitorului să instituie regulile de desfășurare a procesului penal în fața instanțelor judecătorești, iar principiul accesului liber la justiție presupune tocmai posibilitatea celor interesați de a le exercita în condițiile legii.

19. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, concluziile scrise depuse, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

20. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

21. **Obiectul excepției de neconstituționalitate** îl constituie dispozițiile art. 172 alin. (12) din Codul de procedură penală cu denumirea marginală *Disponerea efectuării expertizei sau a constatării*, astfel cum au fost modificate prin art. II pct. 35 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 18/2016 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru completarea art. 31 alin. (1) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 389 din 23 mai 2016, care au următorul conținut: „*După finalizarea raportului de constatare, când organul judiciar apreciază că este necesară opinia unui expert sau când concluziile raportului de constatare sunt contestate, se poate dispune efectuarea unei expertize.*”

22. Autoarea excepției de neconstituționalitate susține că dispozițiile legale criticate încalcă prevederile constituționale ale art. 21 alin. (3) referitor la dreptul la un proces echitabil, art. 24 referitor la *Dreptul la apărare*, precum și dispozițiile art. 6 paragrafele 1 și 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale referitor la dreptul la un proces echitabil.

23. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că prevederile legale criticate, astfel cum au fost modificate prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 18/2016, dispun cu privire la **posibilitatea** efectuării unei expertize, atunci când concluziile raportului de constatare sunt contestate. În redactarea anterioară modificării prin ordonanța mai sus menționată, efectuarea unei expertize era obligatorie dacă părțile contestau concluziile raportului de constatare.

24. Așa fiind, autoarea excepției apreciază că, prin modificarea astfel operată, îi sunt afectate dreptul la un proces echitabil și dreptul la apărare, fiind lăsată la discreția organului judiciar dispunerea efectuării unei expertize.

25. O astfel de critică nu poate fi primită, deoarece dispozițiile art. 172 alin. (12) din Codul de procedură penală nu refuză dreptul suspectului/inculpatului sau al oricărei altei persoane interesate de a contesta concluziile raportului de constatare, ci conferă organului judiciar competența de a aprecia asupra utilității efectuării unei expertize.

26. Împrejurarea că, subsecvent constatării, efectuarea unei expertize este condiționată de aprecierea necesității sale, indiferent că această necesitate este impusă de nelămurirea organului judiciar ori de aspectele inserate de părți în momentul contestării raportului de constatare, nu este de natură a aduce atingere dreptului la apărare al părților, care au posibilitatea de a formula cereri în fața organului de urmărire penală și instanțelor judecătorești, de a solicita administrarea oricăror probe în apărarea lor, inclusiv de a solicita efectuarea unei expertize și de a exercita căile de atac prevăzute de lege.

27. Prin urmare, după finalizarea raportului de constatare, concluziile acestuia pot fi contestate de părți sau de subiecții procesuali principali, în această situație organul judiciar putând dispune efectuarea unei expertize. De asemenea, se poate dispune efectuarea unei expertize și atunci când, deși raportul de constatare nu este contestat, față de complexitatea cauzei, organul judiciar apreciază că este necesară întocmirea unui raport de expertiză. Totodată, după finalizarea raportului de constatare, când organul judiciar apreciază că este necesar, se poate solicita opinia unui expert. Așa fiind, ceea ce guvernează necesitatea dispunerii unei expertize sau necesitatea solicitării opiniei unui expert este principiul referitor la aflarea adevărului, consacrat de art. 5 alin. (1) din Codul de procedură penală, potrivit căruia „*Organele judiciare au obligația de a asigura, pe bază de probe, aflarea adevărului cu privire la faptele și împrejurările cauzei, precum și cu privire la persoana suspectului sau inculpatului*”.

28. Totodată, potrivit art. 97 alin. (2) lit. e) din Codul de procedură penală, rapoartele de constatare sunt mijloace de probă prin care se obține o probă care servește la constatarea existenței sau inexistenței unei infracțiuni, la identificarea persoanei care a săvârșit-o și la cunoașterea împrejurărilor necesare pentru justa soluționare a cauzei și care contribuie la aflarea adevărului în procesul penal. Or, în acord cu art. 100 alin. (3) din Codul de procedură penală, „*Cererea privitoare la administrarea unor probe formulată în cursul urmăririi penale sau în cursul judecării se admite ori se respinge, motivat, de către organele judiciare*”, sens în care respingerea sa se poate dispune atunci când proba nu este relevantă în raport cu obiectul probațiunii, când se apreciază că pentru dovedirea elementului de fapt care constituie obiectul probei au fost administrate suficiente mijloace de probă, când proba nu este necesară, când proba este imposibil de obținut, când cererea a fost formulată de o persoană neîndreptățită și atunci când administrarea probei este contrară legii [art. 100 alin. (4) din Codul de procedură penală].

29. Așa fiind, organul de urmărire penală sau instanța de judecată nu are obligația de a adopta concluziile raportului de constatare sau chiar de expertiză, iar valoarea probantă a acestora nu este prestabilită de către Codul de procedură penală, ele fiind supuse, potrivit art. 103 alin. (1) din Codul de procedură penală, liberei aprecieri a organelor judiciare, în urma evaluării tuturor probelor administrate în cauză. Așadar, toate probele, inclusiv cele tehnico-științifice, trebuie raportate la ansamblul probator.

30. Prin urmare, nu poate fi primită critica potrivit căreia organele judiciare se pronunță în mod discreționar asupra necesității administrării unei expertize în cauză, cu atât mai mult cu cât, în conformitate cu art. 103 alin. (2) din Codul de procedură penală, dispunerea condamnării se poate realiza doar atunci când acuzația a fost dovedită dincolo de orice îndoială rezonabilă. Acest fapt conferă procedurii caracter echitabil, deoarece, pe lângă faptul că, potrivit art. 4 alin. (2) din Codul de procedură penală, orice îndoială în formarea convingerii organelor judiciare se interpretează în favoarea suspectului/inculpatului, principiul liberei aprecieri a probelor nu este absolut, fiind mărginit de existența unor mijloace compensatorii care să asigure existența unui echilibru suficient între acuzare și apărare. În acest sens, în Hotărârea din 2 iunie 2005, pronunțată în *Cauza Cottin împotriva Belgiei* (paragraful 29), Curtea de la Strasbourg a reamintit că unul dintre elementele unei proceduri echitabile în temeiul art. 6 paragraful 1 din Convenție este caracterul contradictoriu al acesteia: fiecare parte trebuie să aibă, în principiu, posibilitatea nu doar de a prezenta elementele necesare apărării sale și succesului pretențiilor sale, ci și de a lua cunoștință și de a discuta toate dovezile sau observațiile prezentate judecătorului, în scopul de a influența decizia instanței (a se vedea, *mutatis mutandis*, Hotărârea din 18 martie 1997, pronunțată în *Cauza Mantovanelli împotriva Franței*, paragraful 33, Hotărârea din 20 februarie 1996, pronunțată în *Cauza Lobo Machado împotriva Portugaliei*, paragraful 31, Hotărârea din 20 februarie 1996, pronunțată în *Cauza Vermeulen împotriva Belgiei*, paragraful 33, și Hotărârea din 18 februarie 1997, pronunțată în *Cauza Niderost-Huber împotriva Elveției*, paragraful 24).

31. Totodată, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin aceeași hotărâre, paragraful 30, a subliniat că este de competența instanțelor naționale să evalueze dovezile pe care le-au obținut și relevanța celor pe care părțile doresc să le prezinte, de vreme ce Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale nu reglementează regimul probelor ca atare. Cu toate acestea, sarcina Curții este de a stabili dacă procedura în ansamblu, inclusiv modul în care au fost luate probe, a respectat caracterul echitabil impus de art. 6 paragraful 1 (a se vedea, *mutatis mutandis*, Hotărârea din 12 iulie 1988, pronunțată în *Cauza Schenk împotriva Elveției*, paragraful 46). Ca atare, Curtea a afirmat (paragraful 30) că principiul contradictorialității, ca și celelalte garanții procedurale prevăzute la art. 6 paragraful 1, are ca scop o procedură în fața unei instanțe. Esențial este faptul că părțile pot participa într-o manieră adecvată la procedura în fața instanței (a se vedea, *mutatis mutandis*, și Hotărârea din 19 iulie 1995, pronunțată în *Cauza Kerojarvi împotriva Finlandei*, paragraful 42 — final).

32. Or, în faza de urmărire penală, suspectul/inculpatul are, între altele, dreptul de a consulta dosarul, dreptul de a propune administrarea de probe în condițiile prevăzute de lege, de a ridica excepții și de a pune concluzii, dreptul de a formula orice alte cereri ce țin de soluționarea laturii penale și civile a cauzei, persoana vătămată și partea civilă au dreptul de a propune administrarea de probe de către organele judiciare, de a ridica excepții și de a pune concluzii, dreptul de a formula orice alte

cereri ce țin de soluționarea laturii penale/civile a cauzei, precum și dreptul de a adresa întrebări experților, iar partea responsabilă civilmente își exercită drepturile în limitele și în scopul soluționării acțiunii civile (a se vedea art. 81 și următoarele din Codul de procedură penală).

33. Tot astfel, în cursul procedurii de cameră preliminară, părțile interesate pot formula cereri și excepții privitoare la verificarea legalității administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală.

34. Mai mult, în acord cu art. 374 alin. (5), (6) și (9) din Codul de procedură penală, în faza de judecată, președintele întreaie procurorul, părțile și persoana vătămată dacă propun administrarea de probe, iar în cazul în care se propun probe, trebuie să se arate faptele și împrejurările ce urmează a fi dovedite, mijloacele prin care pot fi administrate aceste probe, locul unde se află aceste mijloace, respectiv, în ceea ce privește martorii și experții, identitatea și adresa acestora. Aceasta, întrucât, potrivit art. 100 alin. (2) din același cod, „În cursul judecătii, instanța administrează probe la cererea procurorului, a persoanei vătămate sau a părților și, în mod subsidiar, din oficiu, atunci când consideră necesar pentru formarea convingerii sale”, sens în care, în procesul de evaluare a probelor, condamnarea se poate dispune doar atunci când instanța are convingerea că **acuzăția a fost dovedită dincolo de orice îndoială rezonabilă** [a se vedea și art. 103 alin. (2)

din același cod]. Totodată, procurorul, persoana vătămată și părțile pot cere administrarea de probe noi și în cursul cercetării judecătorești, iar, după audierea inculpatului, a persoanei vătămate, a părții civile și a părții responsabile civilmente, se procedează la administrarea probelor încuviințate [a se vedea și art. 374 alin. (9) și art. 376 alin. (3) din același cod].

35. Așa fiind, prevederile legale criticate nu încalcă dreptul la un proces echitabil consacrat de art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, deoarece partea interesată beneficiază de garanțiile dreptului la un proces echitabil, sens în care eventualele dificultăți cauzate apărării prin limitarea drepturilor sunt suficient contrabalansate de procedurile urmate de autoritățile judiciare, putând susține în fața instanței de judecată toate apărările necesare în condiții de contradictorialitate cu acuzarea.

36. În concluzie, împrejurarea că nu este obligatorie efectuarea unei expertize, în cazul în care concluziile raportului de constatare sunt contestate, are ca scop asigurarea dreptului la un proces echitabil prin soluționarea cu celeritate a cauzei, întrucât, în caz contrar, s-ar permite prelungirea nejustificată a soluționării cauzei printr-o simplă contestare a raportului, cu toate că dispunerea unei expertize nu este utilă cauzei, fiind lămurite toate aspectele cu privire la faptele și împrejurările cauzei, precum și cu privire la persoana suspectului sau inculpatului.

37. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Marinela Ofelia Câmpean în Dosarul nr. 2.055/100/2014 al Tribunalului Maramureș — Secția penală și constată că dispozițiile art. 172 alin. (12) din Codul de procedură penală sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Tribunalului Maramureș — Secția penală și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I. Pronunțată în ședința din data de 21 noiembrie 2017.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

Magistrat-asistent,
Afrodita Laura Tutunaru

EDITOR: GUVERNUL ROMÂNIEI

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; C.I.F. RO427282,
IBAN: RO55RNCB0082006711100001 Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 Direcția de Trezorerie și Contabilitate Publică a Municipiului București
(alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, internet: www.monitoruloficial.ro
Adresa pentru publicitate: Centrul pentru relații cu publicul, București, șos. Panduri nr. 1,
bloc P33, parter, sectorul 5, tel. 021.401.00.73, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72
Tiparul: „Monitorul Oficial” R.A.

